

УДК 343.544:176.5

DOI: <http://doi.org/10.5281/zenodo.3702441>

А.І. МИХАЙЛИН,

студент Інституту прокуратури та кримінальної юстиції
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого,
м. Харків, Україна; e-mail: mykyaylinartem@ukr.net;

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6990-3940>

О.Е. РАДУТНИЙ,

доцент кафедри кримінального права № 1 Національного юридичного
університету імені Ярослава Мудрого, кандидат юридичних наук,
м. Харків, Україна; e-mail: o.e.radutnyy@nlu.edu.ua;

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6521-3977>

ЛЕГАЛІЗАЦІЯ ПРОСТИТУЦІЇ ТА СУТЕНЕРСТВА ЯК ЮРИДИЧНА ТА СОЦІАЛЬНА ПРОБЛЕМА

А.І. МЫКНАЙЛЫН,

Student, Prosecutor's Office and Criminal Justice Institute, Yaroslav Mudryi
National Law University, Kharkiv, Ukraine; e-mail: mykyaylinartem@ukr.net;

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6990-3940>

О.Е. RADUTNYI,

Professor, Chair of Criminal Law # 1, Yaroslav Mudryi National Law University,
Ph.D. in Law, Professor, Kharkiv, Ukraine; e-mail: o.e.radutnyy@nlu.edu.ua;

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6521-3977>

LEGALIZATION OF PROSTITUTION AND PUBLICATION AS A LEGAL AND SOCIAL PROBLEM

АНОТАЦІЇ (ABSTRACTS), КЛЮЧОВІ СЛОВА (KEY WORDS)

Постановка проблеми. В Україні станом на сьогодні спірними залишаються питання легалізації або кримінально-правової протидії проституції та пов'язаної з нею діяльності. **Метою дослідження** є з'ясування економічних і соціальних чинників, що зумовили існування кримінальної відповідальності за заняття проституцією та сутенерство й втягнення особи в заняття проституцією; надання теоретичного, правового та емпіричного обґрунтування можливості легалізації проституції та сутенерства та модернізації українського законодавства. **Методами**, що використовувались у даному дослідженні, є: аналіз, синтез, порівняльно-правовий, формально-юридичний, логіко-семантичний. **Результати.** Визначені соціальні кордони та правові межі, за якими розпорядження людиною своєю статевою свободою може зачіпати права та інтереси інших осіб, суспільства та держави; порівняно окремі суспільні переваги та ризики в контексті соціології, психології, етики, інших соціальних та поведінкових наук, у зв'язку з чим досліджено окремі аспекти конституційного, кримінального, адміністративного, сімейного та цивільного права стосовно розглянутого питання, зокрема, проаналізовано положення деяких статей Конституції України, що дають підстави стверджувати про можливість і необхідність легалізації проституції та окремої, пов'язаної з нею діяльності; досліджено чинні положення Кримінального кодексу України, які встановлюють відповідальність за сутенерство та суміжну діяльність, виконано аналіз положень Кодексу України про адміністративні правопорушення, якими встановлено відповідальність за зайняття проституцією; проаналізовано положення Сімейного кодексу, в результаті чого виявлено логічну відмінність між шлюбом та проституцією; досліджено положення Цивільного кодексу, що регулюють відносини у сфері публічного договору. Проведено порівняльний аналіз проституції з іншими різновидами сексуальної поведінки людини, зокрема з гомосексуалізмом, інцестом, "неприродними" статевими зносинами, тощо в контексті християнської моралі та правової оцінки українського законодавства. Доведено, що аморальність (аморальність з точки зору християнської етичної парадигми) проституції не становить ані суспільної шкоди, ані суспільної небезпеки. **Висновок.** Запропоновано скасувати адміністративну відповідальність за заняття проституцією та кримінальну відповідальність за звідництво або утримання місць розпусти, а також за сутенерство або втягнення особи в заняття проституцією.

Ключові слова: кримінально-правова охорона; права людини; об'єкт злочину; моральність; статтєва свобода; шлюб

Problem statement. In Ukraine as of today questions of legalization or criminal-law counteraction to prostitution and activity connected with it remain disputable. **The purpose** of the study is to find out the economic and social factors that led to the existence of criminal liability for prostitution and pimping and involvement of a person in prostitution; to provide theoretical, legal and empirical justification for the possibility of legalization of prostitution and pimping, as well as consideration of this issue by the Ukrainian legislator and possibly the adoption of the Law of Ukraine, which would regulate public relations in the sphere of sexual services, initiate public discussion of this issue, etc. **The methods** used in this study are the following: analysis, synthesis, comparative-legal, and formal-legal, logical-semantic. **Results.** The social boundaries and legal boundaries by which a person's right to sexual freedom can affect the rights and interests of others, society and the state are explored; comparatively certain social advantages and risks in the context of sociology, psychology, ethics, other social and behavioral sciences, in connection with which particular aspects of constitutional, criminal, administrative, family and civil law in relation to the issue under consideration are investigated, in particular, the provisions of some articles of the Constitution are analyzed Ukraine, which give grounds for arguing for the possibility and necessity of legalizing prostitution and its separate activities; the current provisions of the Criminal Code of Ukraine, which establish responsibility for pimping and related activities; analyzed the provisions of the Code of Ukraine on Administrative Offenses establishing responsibility for prostitution; the provisions of the Family Code were analyzed, resulting in a logical difference between marriage and prostitution; the provisions of the Civil Code governing relations in the field of public contract are investigated. The authors also carried out a comparative analysis of prostitution with other forms of sexual behavior, including homosexuality, incest, unnatural sexual intercourse, etc. in the context of Christian morality and legal evaluation of Ukrainian law. The authors have argued that immorality (immorality from the point of view of the Christian ethical paradigm) of prostitution is neither a social harm nor a social danger. **Conclusion.** The authors propose ways to improve Ukrainian legislation to dethrone this segment of society and the social relations that exist in it, in particular, to abolish administrative liability for prostitution and criminal liability for detention or retention, as well as for pimping or involvement.

Keywords: criminal defense; human rights; the object of the crime; morality; sexual freedom; marriage

Постановка проблеми

Ставлення законодавця різних країн світу до проституції неоднакове – в деяких із них існує юридична відповідальність клієнтів за користування даними послугами, в інших – відповідальність повій та сутенерів. В окремих країнах проституція легалізована частково в якості соціальної послуги, якою мають право користуватися лише особи з інвалідністю, або повністю легалізована без будь-яких обмежень. В Україні проституція заборонена, але нелегальна; при цьому в інформаційному просторі та юридичній науці присутні позиції щодо визначення її соціального статусу, починаючи від абсолютно негативного до повністю позитивного і виправдувального.

Такий саме стан відмічається в кримінальному, конституційному та адміністративному праві. Зокрема, О.Е. Радутний розглядає дану діяльність як правомірну поведінку і пропонує скасувати адміністративну відповідальність за зайняття проституцією та кримінальну відповідальність за сутенерство [1; 2]; А.В. Плотнікова звертає увагу на відсутність обґрунтованих підстав для криміналізації проституції, яка відбулась із прийняття нового Кримінального кодексу України (КК) [3], Л.О. Бондаренко доходить ви-

сновку про відсутність комплексного підходу щодо створення системи протидії дитячій проституції, а також, що проституція має всі умови для подальшого підпільного поширення [4]; О.В. Надьон аналізує різні правові моделі регулювання даної діяльності в різних країнах світу і приходиться до висновку, що заборона проституції не може знищити її як явище і зазначає про можливість її легалізації [5].

Щодо зарубіжних досліджень, то Барбара Бренц та Кетрін Хаусбек (Barbara G. Brents and Kathryn Hausbeck, 2007) аналізують вплив пізніх капіталістичних економічних структур та культурних практик на сексуальність на прикладі штату Невада, де проституція є повністю легалізованою і не вважається аморальною [6]; Валері Джеймс (Valerie Jenness, 1990) розглядає трансформацію проституції від "гріха" до звичайної роботи, яка не осуджується суспільством [7], Нінос П. Малек (Ninos P. Malek, 2018) вказує, що випадкові сексуальні стосунки не стають більш аморальними, якщо одна сторона пропонує іншій грошові кошти в обмін на секс, а друга сторона на це погоджується, і проституція не є принизливою [8]. Отже, як бачимо в Європі та США ставлення до проституції є здебільшого позитивним та виправдувальним, на відміну від

України, тому метою статті є осучаснення, з врахуванням світового досвіду, погляду на українське законодавство, що регулює статеві стосунки, шлюбні відносини та інші стосунки між людьми. Її новизна полягає у багатогалузевому обґрунтуванні можливості легалізації даної діяльності. Завданнями статті є визначення соціальних кордонів і правової межі, за якими розпорядження людиною своєю статевою свободою може зачіпати права та інтереси інших осіб, суспільства та держави; розгляд встановлення переваг і ризиків легалізації проституції, аналіз чинних положень Кримінального кодексу України, які встановлюють відповідальність за сутенерство та суміжну діяльність.

Статева свобода та обмеження в її реалізації

Стаття 3 Конституції України визначає людину, її життя та здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпеку найвищою соціальною цінністю [9], у взаємозв'язку з чим Кримінальний кодекс України (надалі – КК) у розділі IV Особливої частини встановлює відповідальність за посягання на статеву свободу та статеву недоторканність особи [10]. Наявність такого розділу в КК свідчить про важливість зазначених суспільних відносин. Між тим, стаття 3 Конституції України не згадує про свободу людини в якості однієї з найвищих соціальних цінностей. Разом із тим, свобода так само є основоположним принципом права, нарівні зі справедливістю, рівністю і гуманізмом. В юридичній науці немає однозначного визначення поняття "свобода". Системний аналіз позицій дослідників та нормативно-правових актів, зокрема ст.19 Конституції України, дає можливість тлумачити поняття "правопорядок" і "свобода" як співвідношення загальнодозволеного типу правового регулювання для громадян (дозволяється все, окрім того, що заборонено законодавством) і загальнозаборонного типу правового регулювання для посадових осіб (дозволено тільки те, що прямо передбачено законом).

Отже, існування кримінальної відповідальності за сутенерство (ст.303 КК) та адміністративної (ст.181-1 Кодексу України про адміністративні правопорушення (надалі – КУпАП) за заняття проституцією певною мірою обмежує особу розпоряджатися своєю статевою свободою, в тому числі через посередника у вигляді сутенера, але в той же час захищає суспільну мораль [11]. У даному випадку законодавець надав перевагу суспільному інтересу над приватним і корпоративним.

Взагалі, завжди існує певне протиставлення між правом, на яке посягають, та правом, яке захищається. На нашу думку, в даному випадку існує протиставлення між суспільним і корпоративним інтересом. Суспільний інтерес означає інтерес суспільства, тобто інтерес більшості людей або усередненого "репрезентативного" представника певної спільноти. Тобто, суспільний інтерес щодо легалізації проституції мав би полягати в тому, що більшість людей начебто вважає проституцію аморальною, тобто такою, що порушує основні принципи суспільної моралі у сфері статевих стосунків – можливо таке ставлення до даної діяльності є калькою з християнської моралі, оскільки християнська мораль проституцію дуже осуджує. Але, чи так це насправді? Корпоративний інтерес означає інтерес певної групи людей чи певної верстви населення, класу. В нашому випадку поборниками легалізації проституції є сутенери, повії та зрештою їх існуючі та потенційні клієнти. Останні зацікавлені у власній безпеці, знятті заборон, усуненні морального осуду тощо. Тому, на нашу думку, тут існує баланс між корпоративним (інтересом корпорації) та публічним (інтересом більшості суспільства).

Моральність як об'єкт злочину; співвідношення права і моралі

У розділі XIII Особливої частини КК під охорону закону про кримінальну відповідальність поставлено громадський порядок та моральність.

Відповідно до положень Закону України "Про захист суспільної моралі", суспільна мораль – це система етичних норм, правил поведінки, що склалися у суспільстві на основі традиційних духовних і культурних цінностей, уявлень про добро, честь, гідність, громадський обов'язок, совість, справедливість [12]. Метою вказаного закону є захист суспільної моралі саме у публічній сфері через заборону, в тому числі виробництва, поширення, публічного показу матеріалів порнографічного характеру, а також поширення продукції сексуального та еротичного характеру серед неповнолітніх. Проте, ймовірно, вказаний нормативний акт жодним чином у прямій формі не забороняє сутенерство чи зайняття проституцією – він забороняє публічний (наприклад, на вулиці) показ творів порнографічного характеру, оскільки ймовірно на вулиці можуть бути і малолітні та неповнолітні діти.

Можна зробити висновок, що охоронна функція КК у розглядуваному випадку полягає у забезпеченні відповідності поведінки фізичних або

юридичних осіб нормам моралі. З цього приводу треба додати наступне: з курсу теорії права відомо, що норми моралі суттєво відрізняються від норм права, адже норми моралі поширюються на відносини, які важко піддаються зовнішньому контролю, не мають загальносуспільного значення, не мають офіційно закріплених форм вираження, дотримання норм моралі може забезпечуватися внутрішнім переконанням, санкція за порушення норм моралі полягає хіба що в суспільному осуді, а не в юридичній відповідальності, яка настає за порушення норм права. Також норми моралі, як правило, ніде не закріплюються та можуть відрізнятися залежно від регіону, віку людей тощо. Виходить, що держава вимагає від особи додержання норм моралі під страхом адміністративної та кримінальної відповідальності. Отже, якщо норми моралі здебільшого ніде не закріплені, то чи не є абсурдним вимагати їх додержання під страхом кримінальної відповідальності, і чи не є це теоретико-правовою колізією, і чи відповідають аналізовані положення КК статті 1 Конституції України в частині "Україна – демократична держава"? Взагалі, на нашу думку, право і має бути юридичним мінімумом моралі, але ж не максимумом моралі. Взагалі, будь-який злочин є аморальним, але ж ці злочини знаходяться в інших розділах КК, а не в розділі "Злочини проти громадського порядку та моральності".

Очевидним є той факт, що опанування такого родового об'єкту як моральність є доволі складним процесом. У злочинах, відповідальність за які передбачена ст.302, 303 КК, відсутній потерпілий у процесуальному розумінні за Кримінальним процесуальним кодексом України, але мало би страждати напевно, все суспільство, невизначене коло осіб, шкода завдається такому нечітко визначеному та відносному об'єкту як моральність. Якщо проаналізувати інші злочини, у складах яких немає потерпілого, наприклад ст.328 КК "Розголошення державної таємниці" або ст.111 КК "Державна зрада", то в даній ситуації потерпілою є Українська держава, усі і кожен громадянин держави, але не невизначене коло осіб. На нашу думку, від проституції та похідної діяльності шкода нікому не завдається: ні державі, ні невизначеному колу осіб.

Неоднозначні позиції законодавця щодо проституції

О.Е. Радутний детально проаналізував історію криміналізації і декриміналізації проституції,

переведення проституції із розряду злочинів невеликої тяжкості до адміністративних правопорушень [1, с.148–150]. Автор доходить висновку, що і сам законодавець як концентрований носій волевиявлення суспільства неоднозначно ставиться до досліджуваного явища: протягом п'яти років законодавець то не встановлює жодної відповідальності за проституцію (до набрання чинності новим Кримінальним кодексом 2001 року), то відносить її до злочинів невеликої тяжкості, то встановлює адміністративну відповідальність за дану діяльність.

На нашу думку, чинне адміністративне стягнення за ст.181-1 КУпАП (штраф від 5 до 10 неоподаткованих мінімумів доходів громадян (надалі – н.м.д.г.) та від 8 до 15 н.м.д.г. за повторне протягом року вчинення даного адміністративного правопорушення) не є ефективним засобом протидії проституції. Навряд чи штраф до 170 або до 255 гривень зупинить особу від заняття даною діяльністю. Також відповідно до чинного законодавства не є неправомірною поведінкою користуватися послугами повій, хоча в деяких країнах, де проституція заборонена, передбачена відповідальність саме клієнта, що певним чином може сприяти зменшенню проституції. Як слушно зазначав О.Е. Радутний [1, с.148], встановивши кримінальну відповідальність за заняття проституцією у 2001 році, законодавець, хоча й констатував повну гендерну рівність, але, на нашу думку, закон як би стоїть на стороні клієнтів, якими є здебільшого чоловіки, не встановлюючи для них юридичної відповідальності. Клієнти даних послуг створюють попит на ринку сексуальних послуг: якби не було клієнтів, не було би ні повій, ні сутенерів, і вони би заробляли собі на життя іншою працею. На наш погляд, такий стан речей в нашій державі сприяє тому, щоб проституція була хоча й формально поза законом, але не зникла повністю і залишалася як явище.

Вищезазначене свідчить про підсвідоме небажання суспільства та держави боротися з таким видом діяльності.

Для розуміння суті проституції необхідно дослідити логічну відмінність між шлюбом та проституцією. Відповідно до ст.3 Сімейного кодексу (надалі – СК), сім'я є первинним та основним осередком суспільства; сім'ю складають особи, які спільно проживають, пов'язані спільним побутом, мають взаємні права та обов'язки [13]. Відповідно до чинного законодавства чоловік і дружина не мають обов'язку народжувати дітей, це лише їх право; а також чоловік і дружина

вважаються подружжям і тоді, коли спільно не проживають. Отже, у чоловіка та дружини немає обов'язку спільно проживати. Взаємні права та обов'язки чоловіка та дружини зазначені у ст.75 СК: "Дружина, чоловік повинні матеріально підтримувати одне одного. Право на утримання (аліменти) має той із подружжя, який є непрацездатним, потребує матеріальної допомоги, за умови, що другий із подружжя може надавати матеріальну допомогу". Отже, відмінність шлюбу від проституції полягає у тому, що особи мають взаємні однакові права та обов'язки (тобто, якщо один із подружжя, наприклад, став безробітним, інший зобов'язаний про нього піклуватися), на відміну від проституції, яка передбачає наявність у клієнта лише права отримати сексуальні послуги та обов'язок їх оплатити, та наявність у повії обов'язку надати сексуальні послуги та права отримати плату. Утім, взаємні обов'язки у шлюбі не такі вже й взаємні: закон не вимагає аби і чоловік, і дружина заробляли гроші. Тому, якщо суспільство не дуже осуджує шлюб за розрахунком та бажання дівчини вдало вийти заміж, то воно так само не повинно осуджувати проституцію.

На нашу думку, легалізація проституції не девальвує цінність сім'ї. Так, відповідно до ст.291 Цивільного кодексу України (надалі – ЦК) кожна особа має право (але не обов'язок) на створення сім'ї [14]; і під приводом легалізації проституції не йдеться про ліквідацію таких інститутів як шлюб і сім'я: ніхто не буде забороняти особам створювати сім'ю.

Також доцільно дослідити, чи існує законодавча заборона на інші статеві стосунки, що визнаються релігією та суспільством аморальними, зокрема, гомосексуальні стосунки. Зі здобуттям Україною незалежності була скасована кримінальна відповідальність за мужолозтво та педерастію. Суспільство може ставитися до гомосексуалістів і лесбіянок по-різному, однак немає потреби це забороняти під страхом кримінальної відповідальності. На нашу думку, проституція є таким самим штучним табу як і гомосексуалізм.

Також слід приділити увагу такому виду ставих стосунків, як інцест. Немає жодного сумніву, що інцест аморальний та шкідливий для здоров'я дітей, які могли би народитися, наприклад у рідних брата і сестри. Однак, інцест також мав місце в історії: Адам і Єва – діти Бога. Єгипетські царі не хотіли змішувати царську кров із простолюдинами і одружували рідних братів і сестер, та у них народжувалися хворі

діти. Утім нині немає жодної законодавчої заборони на статеві зносини між кровними родичами, що досягли 16-річного віку. Шлюб між кровними родичами не зареєструють, але якщо рідні брат і сестра, що досягли статевої зрілості та відповідного віку, зайнялися сексом, то не буде жодної юридичної відповідальності. Однак у даному випадку законодавець вирішив не втручатися у приватне життя людей. Тож, на нашу думку, і проституцію, так само, як і інцест, не потрібно забороняти.

Так само не настає юридична відповідальність за сексуальні стосунки з малознайомими особами без мети створення сім'ї.

На нашу думку, усі вищезазначені табу можна назвати калькою з християнської моралі: секс має бути лише між чоловіком і дружиною, лише для зачаття дітей і лише у місіонерській позиції. Утім, Україна є світською, а не релігійною державою, і, хоча українці як би офіційно сповідують православне християнство, лише незначна частина населення є істинно віруючими людьми. Тому, недоцільно встановлювати юридичну відповідальність фактично за порушення релігійних норм.

Слід звернути увагу на "поліоб'єкти" кримінально-правової охорони, складником яких виступає моральність. Наприклад, "здоров'я людини". На думку деяких противників легалізації проституції, шкода завдається не тільки моральності, а й здоров'ю людини. Звернімося до конституційно-правового регулювання деяких суспільних відносин. Для захисту життя та здоров'я особи від негативних факторів стаття 3 Конституції України є стрижневою. Оскільки за ст.8 Основного Закону норми Конституції є нормами прямої дії, то гарантується звернення до суду для захисту конституційних прав і свобод людини і громадянина безпосередньо на підставі Конституції України. Згідно з рішенням Конституційного Суду № 4-рп-2001 від 19.04.2001 року пряму дію норм Конституції слід розуміти так: "Вони застосовуються безпосередньо, незалежно від того, чи прийнято на їх розвиток відповідні закони, або інші нормативно-правові акти" [15].

Отже, можна дійти висновку, що задля прямої дії статті 3 Конституції України можна було би бодай спромогтися обмежити продаж алкоголю, як це було наприкінці вісімдесятих років минулого століття, та заборонити продаж сигарет. Адже є загальновідомим фактом, що куріння у будь-яких дозах шкодить здоров'ю, від алкоголю користі набагато менше, ніж шкоди. Утім, законодавець жодним чином не обмежує

повнолітніх осіб у придбанні алкоголю та сигарет. Під пряму дію цієї ж статті 3 Конституції України підпадають і заклади громадського харчування зі шкідливою їжею, наприклад, фаст-фуду, піцерії, де все заправляється кетчупом та майонезом. Отже, все вищезазначене шкідливе для здоров'я, а секс навіть корисний для здоров'я. Утім, моралісти стверджують, що зайняття проституцією шкодить і фізичному, і духовному здоров'ю повії. А оскільки за ст.8 Конституції України, право на звернення до суду безпосередньо на підставі норм Конституції України гарантується, то в принципі ті ж такі моралісти або взагалі, будь-яка особа, звертаючись до суду, могли би бодай спробувати обмежити продаж алкоголю та сигарет, а заклади громадського харчування зобов'язати продавати не гамбургери, піцу і алкоголь, а кашу з запеченими овочами. Утім, за це ніхто не бореться, зате борються з проституцією. Та ж таки стаття 3 Конституції України, на нашу думку, вказує не тільки на можливість, але й на необхідність легалізувати проституцію та запровадити обов'язкові регулярні медогляди для повій, здачу ними крові на аналізи тощо.

Певні обмеження публічного договору у разі легалізації проституції

Привертає увагу, що О.Е. Радутний зазначає, що людьми керують корисливі мотиви, і якщо пояснити людям, що податки від легалізованої проституції будуть витратитися на підвищення зарплат та пенсій, то можливо, серед бюджетників та пенсіонерів знайдеться чимало прихильників легалізації проституції [1, с.153].

З цього приводу треба додати, що "у ч.3 ст.22 Конституції України зазначено, що при прийнятті нових законів або внесенні змін до чинних не допускається звуження змісту та обсягу існуючих прав і свобод. До ухвалення Конституції 1996 року вже були чинними понад сто соціальних законів, ще близько трьохста було ухвалено після прийняття Конституції. Склалася така ситуація, що виконання Україною всіх соціальних зобов'язань перевищує державні бюджети України на відповідні роки. Зрештою Конституційний Суд України, 25.01.2012 року надав офіційне тлумачення ст.1 Конституції України в частині "Україна – соціальна держава", де зазначив, що Україна має виконувати свої соціальні зобов'язання виходячи з фінансових можливостей держави. Даним рішенням Конституційний суд фактично дав "зелене світло" на зменшення соціальних виплат. Не по-

динокі випадки, коли громадяни звертаються до суду за захистом своїх соціальних прав, суди задовольняють їхні позови, але рішення не виконуються" [16, с.151]. Якщо держава вже ухвалила чимало якісних соціальних законів, що потребують фінансового забезпечення, то чому ж вона не надто переймається виконанням своїх соціальних зобов'язань. Легалізація проституції принесла би колосальні податки до державного та місцевих бюджетів і допомогла Українській державі стати більш соціальною. Щодо позиції Т. Бєлавіної: "Возможно, я бы ее поддерживала, если бы в нашей стране были решены все остальные проблемы. Мне почему-то кажется, что сейчас не то время, чтобы заниматься легализацией таких спорных вопросов..." [1, с.152], треба відповісти наступне: якщо якась проблема чи проблеми вже з'явилися, то чому б одразу не почати їх всі вирішувати (чи бодай спробувати почати вирішувати) комплексно, адже вони всі між собою пов'язані, завдяки легалізації проституції можна отримати колосальні податки до бюджету, і держава стане більш соціальною; повії та сутенери тепер будуть платити податки, а не неправомірну вигоду правоохоронним органам, і держава стане більш правовою. А якщо дану проблему не вирішувати зараз, то ми її як би консервуємо, і будемо мати таку саму ситуацію і через рік, і через 15–20 років; повії продовжуватимуть стояти на трасах, а сутенери та правоохоронці продовжуватимуть шантажувати та бити повій.

Ми проаналізували певні проблеми, які можуть з'явитися при легалізації проституції. О.Е. Радутний зазначив, що доцільно було би передбачити повіям право на відмову від клієнта. Однак це суперечить ст.633 ЦК, за якою передбачається, що, якщо особа займається підприємницькою діяльністю (а за легалізації проституції повія може бути і ФОПом, самозайнятою особою), то вона бере на себе обов'язок продавати товар чи надавати послугу до усіх і кожного, хто до неї звернеться. Вчені вважають, що пропозиція (оферта) публічного договору адресована невизначеному колу осіб, утім більшість вчених вважає, що дана оферта адресована усім і кожному, хто на неї відгукнеться. Хай там як, але в даному випадку суб'єкт підприємницької діяльності позбавляється права відмовити особі в укладенні договору, а також надавати переваги одному споживачу перед іншим (крім винятків, що передбачені законом). Однак, на нашу думку, в даному випадку необхідно передбачити право повії на відмову від

клієнта з етичних міркувань. Можливість відмови має існувати в повії протягом усього часу і до завершення сеансу з поверненням грошей клієнту (тобто, під час сеансу повія може відмовитись від клієнта, однак у такому випадку гроші, які заплатив клієнт, повністю йому повертаються). Також тоді потрібно вдосконалити і трудове законодавство, передбачивши право повії не відпрацьовувати 14 днів у разі звільнення за власним бажанням. Інакше, якщо у повії немає права на відмову від клієнта, це частково суперечило би ст.152 КК.

Також слушно проаналізувати ситуацію, яка мала місце в США в 20-ті роки 20 століття під час сухого закону. Алкоголь був поза законом. Утім були люди, які їм торгували незаконно. Оскільки мала місце організована злочинність, постало питання: а що робити і куди звертатись, якщо, наприклад, алкоголь вкрали, кур'єра побили і тому подібне. І це провокувало торговців алкоголем на організовану злочинність, корупцію. І таку саму ситуацію ми маємо і при нелегальній організованій проституції: що робити повіям та сутенерам, якщо клієнт розплатився фальшивими грошима, побив повію, щось вкрав? Очевидно, що існує охорона в борделях, яка в разі необхідності неправомірно може застосувати силу, що звісно також підриває авторитет України як правової держави.

Тож, на нашу думку, необхідно декриміналізувати ст.302, 303 КК, скасувати ст.181-1 КУпАП та ухвалити новий Закон, яким передбачалося би ліцензування даного виду діяльності та правове регулювання даних суспільних відносин (вік, з якого можна займатися даним видом діяльності, вік, з якого можна бути споживачем даних послуг, регулярність медоглядів секс-працівниць та ін.).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Радутний О. Е. Інформаційне забезпечення легалізації проституції та декриміналізації окремої пов'язаної з нею діяльності. *Інформація і право*. 2016. № 2 (17). С. 147–157.
2. Радутний О. Е. Проституція та штучний інтелект (кримінально-правовий вплив на окремі суспільно небезпечні виклики). *Науковий вісник Сіверщини. Серія "Право"*. 2017. № 2 (2). С. 196–209.
3. Плотнікова А. В. Кримінальна відповідальність за організацію заняття проституцією: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Київ, 2010. 21 с.
4. Бондаренко Л. О. Проституція: юридичний та соціально-психологічний аспекти. *Вісник Кримінологічної асоціації України*. 2013. № 5. С. 194–199.
5. Надьон О. В. Проституція: соціальний аспект та кримінальний аналіз. *Право і безпека*. 2005. № 4. С. 92–98.
6. Barbara G. Brents., Katryn Hausbeck Marketing Sex: US Legal Brothels and Late Capitalist Consumption *Sexualities*. 2007. Vol. 65. № 1. P. 425-439.
7. Valerie Jenness From Sex as Sin to Sex as Work: Coyote and the Reorganization of Prostitution as a Social problem. *Oxford University Press*. 1990. Vol. 37. № 3. P. 403–420.
8. Ninos P. Malek. Should Prostitution Be Legal? URL: <https://prostitution.procon.org/source->

Висновки

Встановлено, що особа, яка займається проституцією не перетинає межу, після якої настає загроза суспільству, осуд і переслідування, жодним чином не зачіпає інтереси суспільства та держави; в зайнятті проституцією, сутенерством та похідній діяльності немає ні суспільної небезпеки, ні суспільної шкоди; переваг легалізації проституції значно більше, ніж ризиків.

Перевагами при легалізації проституції є наступні:

1) поповнення державного бюджету за рахунок податків, отриманих від легалізації проституції: ці кошти мають працювати на українську економіку, звідки вони і здобуті, Українська держава стане більш соціальною;

2) соціальне забезпечення повій. Можливість повії входити до профспілки, можливість соціального забезпечення у старості;

3) зниження поширення венеричних хвороб серед населення завдяки проведенню медоглядів повій та здачі аналізів крові;

4) зменшення корупції у правоохоронних органах: Українська держава стане більш правовою.

Ризиком при легалізації даного виду діяльності є те, що громадська думка ще не готова до таких змін, тому треба її підготувати до можливої легалізації означеної діяльності.

Конфлікт інтересів

Автори статті повідомляють про відсутність конфлікту інтересів.

Вираз вдячності

Дослідження виконано за власною ініціативою авторів.

- biographies/ninos-p-malek.
9. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
 10. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05.04.2001 № 2341–III. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 25–26. Ст. 131.
 11. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 07.12.1984 № 8073–X. *Відомості Верховної Ради Української РСР*. 1984. Додаток до № 51. Ст. 1122.
 12. Про захист суспільної моралі: Закон України від 20.11.2003 № 1296–IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № 14. Ст. 192.
 13. Сімейний кодекс України: Закон України від 10.01.2002 № 2947–III. *Відомості Верховної Ради України*. 2002. № 21–22. Ст. 135.
 14. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 № 435–IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 40–44. Ст. 356.
 15. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Міністерства внутрішніх справ України щодо офіційного тлумачення положення частини першої статті 39 Конституції України про завчасне сповіщення органів виконавчої влади чи органів місцевого самоврядування про проведення зборів, мітингів, походів і демонстрацій (справа щодо завчасного сповіщення про мирні зібрання): від 19.04.2001 № 4-рп/2001. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v004p710-01>.
 16. Михайлин А. І. Соціально-правові складові реалізації права на донорство крові. *Логос. Мистецтво наукової думки*. 2019. № 8. С. 149–153.

REFERENCES

1. Radutnyi, O. E. (2016). Informatsiyne zabezpechennya lehalizatsiyi prostytutsiyi ta dekriminalizatsiyi okremoyi pov'yazanoyi z neyu diyal'nosti [Promoting the legalization of prostitution and decriminalization of certain related activities]. *Informatsiya i pravo*, 2(17). 147–157 (in Ukr.).
2. Radutnyi, O. E. (2017). Prostytutsiya ta shtuchnyy intelekt (kryminal'no-pravovyy vplyv na okremi suspil'no nebezpechni vykylyky) [Prostitution and Artificial Intelligence (Criminal Impact on Certain Socially Challenging Challenges)]. *Naukovyy visnyk Sivershchyny. Seriya "Pravo"*, 2(2). 196–209 (in Ukr.).
3. Plotnikova, A. V. (2010). *Kryminal'na vidpovidal'nist' za orhanizatsiyu zanyattya prostytutsiyeyu* [Criminal responsibility for organizing prostitution]. Extended abstract of candidate's thesis (12.00.08). Kyiv (in Ukr.).
4. Bondarenko, L. O. (2013). Prostytutsiya: yurydychnyy ta sotsial'no-psykholohichnyy aspekty [Prostitution: legal and socio-psychological aspects]. *Visnyk Kryminolohichnoyi asotsiatsiyi Ukrayiny*, (5). 194–199 (in Ukr.).
5. Nad'on, O. V. (2005). Prostytutsiya: sotsial'nyy aspekt ta kryminal'nyy analiz [Prostitution: social aspect and criminal analysis]. *Pravo i bezpeka*, (4). 92–98 (in Ukr.).
6. Barbara G. Brents., Katryn Hausbeck Marketing Sex: US Legal Brothels and Late Capitalist Consumption *Sexualities*. 2007. Vol. 65. № 1. P. 425–439.
7. Valerie Jenness From Sex as Sin to Sex as Work: Coyote and the Reorganization of Prostitution as a Social problem. *Oxford University Press*. 1990. Vol. 37. № 3. P. 403–420.
8. Ninos P. Malek. Should Prostitution Be Legal? Retrieved from: <https://prostitution.procon.org/source-biographies/ninos-p-malek>.
9. Konstytutsiya Ukrayiny [Constitution of Ukraine]. Zakon Ukrayiny (28.06.1996 No 254k/96-vr). *Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrayiny*, (30). 141 (in Ukr.).
10. Kryminal'nyy kodeks Ukrayiny [Criminal codex of Ukraine]. Zakon Ukrayiny (05.04.2001 No 2341–3). *Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrayiny*, (25–26). 131 (in Ukr.).
11. Kodeks Ukrayiny pro administratyvni pravoporushennya [Code of Ukraine on Administrative Offenses]. Zakon Ukrayiny (07.12.1984 No 8073–10). *Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrayins'koyi RSR*, (Dodatok do No 51). 1122 (in Ukr.).
12. Pro zakhyst suspil'noyi morali [On the protection of public morals]. Zakon Ukrayiny (20.11.2003 No 1296–4). *Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrayiny*, 2004. (14). 192 (in Ukr.).
13. Simeynyy kodeks Ukrayiny [Family Code of Ukraine]. Zakon Ukrayiny (10.01.2002 No 2947–3). *Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrayiny*, (21–22). 135 (in Ukr.).
14. Tsyvil'nyy kodeks Ukrayiny [The Civil Code of Ukraine]. Zakon Ukrayiny (16.01.2003 No 435–4). *Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrayiny*, (40–44). 356 (in Ukr.).
15. *Rishennya Konstytutsiynoho Sudu Ukrayiny u spravi za konstytutsiynym podannym Ministerstva*

vnutrishnikh sprav Ukrayiny shchodo ofitsiynoho tlumachennya polozhennya chastyny pershoi statti 39 Konstytutsiyi Ukrayiny pro zavchasne spovishchennya orhaniv vykonavchoyi vlady chy orhaniv mistsevoho samovryaduvannya pro provedennya zboriv, mitynhiv, pokhodiv i demonstratsiy (sprava shchodo zavchasnoho spovishchennya pro myrni zibrannya) [Decision of the Constitutional Court of Ukraine in the case on the constitutional submission of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine regarding the official interpretation of the provisions of Article 39.1 of the Constitution of Ukraine on early notification of executive bodies, bodies of local self-government on holding meetings, rallies, marches and demonstrations (case of early notification of peaceful assembly)]. (19.04.2001 No 4-rp/2001). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v004p710-01> (in Ukr.).

16. Mykhailyn, A. I. (2019). Sotsial'no-pravovi skladovi realizatsiyi prava na donorstvo krovi [Socio-legal components of the exercise of the right to blood donation]. *Lohos. Mystetstvo naukovoyi dumky*, (8). 149–153 (in Ukr.).

ІНФОРМАЦІЯ ПРО СТАТТЮ (ARTICLE INFO)

Published in:

Форум права: 61 pp. 32–40.

Related identifiers:
[10.5281/zenodo.3702441](https://doi.org/10.5281/zenodo.3702441)
[http://forumprava.pp.ua/files/032-040-](http://forumprava.pp.ua/files/032-040-2020-2-FP-Mykhailyn,Radutnyi_5.pdf)
[2020-2-FP-Mykhailyn,Radutnyi_5.pdf](http://forumprava.pp.ua/files/032-040-2020-2-FP-Mykhailyn,Radutnyi_5.pdf)
http://nbuv.gov.ua/UJRN/FP_index.htm_2020_2_5.pdf
License (for files):

Creative Commons Attribution 4.0 International

Received: 02.04.2020

Revised: 27.04.2020

Accepted online: 18.05.2020

Published: 29.05.2020

Cite as:

Михайлин, А. І., Радутний, О. Е. (2020). Легалізація проституції та сутенерства як юридична та соціальна проблема. *Форум Права*, 61(2). 32–40. DOI: <http://doi.org/10.5281/zenodo.3702441>.

Mykhailyn, A. I., & Radutnyi, O. E. (2020). Lehalizatsiya prostytutsiyi ta sutenerstva yak yurydychna ta sotsial'na problema [Legalization of Prostitution and Publication as a Legal and Social Problem]. *Forum Prava*, 61(2). 32–40. DOI: <http://doi.org/10.5281/zenodo.3702441>.